

КАПИЈА СНА: КОНКУРС ЗА ФАНТАСТИЧНИ И НАУЧНО-ФАНТАСТИЧНИ ХАИКУ И ХАИГУ

ТАМАРА ЛУЈАК

”Белег”, Београд
E-mail: belegbg@gmail.com

Резиме: Дискутована је (научна) фантастика у хаиги и у хаику поезији.

Кључне речи: (научна) фантастика, хаига, хаику

... Песма између речи и ћутње, балансира обличје и празнину, освајајући за нас све те просторе до којих наш дух може да досегне, и стварајући нас уз пут.

Драгослав Андрић

Све се слива у бескрајни видик и мир. Свемир.

Радомир Виденовић

И строго прописана песничка форма може да одене ново рухо. Све је дозвољено, зар не? Модерна су времена, живимо у савременом свету отвореном за промене, бар би тако требало да буде. Понукана оваквим начином размишљања, одлучила сам да приредим антологију (Н)Ф хаику поезије, као и збирку Ф хаига, прве такве код нас. Надам се не и последње.

Хаику је најкраћа ода природи. У стара времена, када је хаику настајао, ова је најкраћа песма међу песмама, то заиста и била: ода природи, схваћена у најужем смислу те речи.

Време у којем живимо другачије је од времена у којем је хаику (та најмања, али и најиздржљивија грана поезије) настајао (XVII век, неки тврде чак и раније¹), па опет је некако исто.

---

¹ Од XVI века и *хајкај* постаје омиљен: Српска књижевна критика, Владета Поповић, *Развитак српске лирике с обзиром на светску*, стр. 453, Београд, Нови Сад, 1983;

И у та древна времена се веровало (и писало: кроз митове, легенде, бајке, епове, спевове...) у духове и вампире, виле и змајеви и друга бића из маште и снова, али и у недодирљиве богове (који су по схватањима многих народа дошли са звезда), који су људима пренели прва знања, били (митски) оснивачи религија, народа и држава, кажњавали људе/смртнике који нису поштовали њихове заповести и мешали се са њима подижући заједничко потомство...

Временом је, како је човек сазревао и како се развијало његово друштво и расла његова сазнања, на фантастику све већи утицај (уплив) имала наука, захваљујући којој је научна фантастика нашла своје место у прози и поезији, укључујући ту и хаику и хаигу.

Хаига је вид јапанског сликарства (с краја, како се сматра, XVI века) у којем су уклопљени слика и хаику тако да чине једну нераскидиву целину. Хаиге су, најчешће стварали хаику песници, попут Мацуо Башоа, Кобајаши Исе и Јосе Бусона. Сваки је хаига мајстор развио свој сопствени стил. Одликују их једноставност, елеганција и минимализам. Неке од најчешћих тема, поред сцена из свакодневног живота, су планина Фуџи и месец (који је, често, представљен прекинутим кругом, званом „enso“).²

Писац фантастике је онај ко загледи у прошлост, боравећи у садашњости, пише о будућности. Зашто? Зато да би у садашњости, на питање које је постављено у прошлости, дао одговор о будућности. Или, другим речима речено, писац фантастике је, за разлику од оног који се бави реалном прозом, писац који истовремено борави у три равни: прошлој, садашњој и будућој – како би могао да да одговоре на питања која су постављена, која се постављају и која ће бити постављана.

Како смо данас, макар у машти, освојили пределе изван родне планете и Сунчевог система, а како и ти предели стасавалу, расту и нестају под окриљем Природе, тако је потпуно *природно* да се област хаиге и хаику стваралаштва прошири, премести, пресели међу звезде, и још даље, у свет тајанства и маште, којим владају тако нам драга бића, виле и чаробнице, змајеви, патуљци и дивови и, зашто да не, „дошљаци из свемира“.

Хаиђини су живели и сликали свет у којем су стасавали и умирали, доследно, тачно, верно, какви су и сами били, па опет се некима од њих (Хокушију, Шикију, Содоу, Сеисенсуиу) поткрао и по који фантастични хаику. Зашто би онда данас, толико векова касније, било погрешно (поново) унети фантастику, односно научну фантастику у редове хаику поезије и у хаигу? Зар нам је забрањено да маштамо? Зар смо заборавили да сањамо?

Већина аутора се слаже да је хаикаи (касније, термин хаику) настао половином XVII века, али кратке поетске записе блиске хаику налазимо и много раније (од времена Догена, XIII век): Душан Пајин, *Зен, учења, пракса, традиција, савремени утицаји*, стр. 94, Београд, 2012.

² <http://belegbg.wordpress.com/2013/12/13/haiga/>

Снови су ти што држе свет у орбити.³ Људи сањају да су лептири или можда пре, како се још у четвртом веку пре наше ере питао велики кинески филозоф Чуанг Це, лептири сањају да су људи. Фантастика је неопходан зачин нашем животу, зашто онда не зачинимо ту чорбу звану хаику, односно хаига?

Фантастика је река којом пловимо. Дугачка је та река и широка. Протеже се кроз неколико векова и протиче свим континентима. Зашто је онда не бисмо пустили да отече и у атмосферу, и више, у стратосферу, па и у космички простор?

Могли бисмо тамо да пронађемо нови дом, нови глас. Јер, нови глас је оно што нам треба. Можда се неким он неће допасти, али таква је судбина нових гласова. Можда до неких неће допрети, али то је губитак оних који остају недодирнути, непромењени.

Фантастика је једно од најјачих оружја које имамо, јер нам даје полета, основе, снаге, могућности да се ухватимо у коштац са данашњицом. Кроз недосањане, неодсањане снове, кроз недокучиве светове које стварамо додирују се најдубља дна човекове душе, најскривеније тајне, највећи страхови и достижу (најбоља?) разрешења.

(Научна) Фантастика у хаиги и хаику поезији још је у повоју, бојажљива је, тек испитује своје границе (ако их уопште има), и зато је интернет страница *Белег*, која организује конкурсе за Ф хаигу и Н(Ф) хаику на слободну тему, а који трају до краја 2014. године, ту да те границе помери, сруши, да помогне ауторима да открију крила и заплоче светом чудесног. Какве ће нам песме и хаиге са тих путовања донети, остаје нам да видимо...

THE GATE OF DREAM: COMPETITION FOR FANTASTIC AND SF HAIKU AND HAIGA

(S)F in haiga and in haiku poetry is discussed.

Key words: (Science) fiction, haiga, haiku

---

³ Жозе Сарамого у: *Најлепше беседе књижевника нобеловаца*, стр. 214, Београд, 2008.